

BARILUL DE LA KHORSABAD, UN PREȚIOS DOCUMENT DIN PATRIMONIUL MUZEULUI NAȚIONAL DE ISTORIE A ROMÂNIEI

Cătălina Opaschi

În anul 1974 în colecțiile muzeului nostru a intrat o raritate arheologică cunoscută sub numele de "barilul de la Khorsabad".

Istoricul peregrinării acestui obiect descoperit pe teritoriul vechiului Kurdistan (Irak), care ilustrează o perioadă din istoria Asiriei, se împletește cu activitatea consulului francez din Moldova, Victor Place¹.

Barilul făcea parte din inventarul arheologic al săpăturilor de la Khorsabad², locul unde se înalța odinioară capitala regelui asirian Sargon al II-lea. Zona mai fusese cercetată în primele decenii ale sec. al XIX-lea de fostul consul francez în Kurdistan, Botta³ dar în 1844 săpăturile fuseseră oprite. Franța, care readuse în atenția europenilor ecourile civilizației asiriene era puternic concursată în această perioadă de Anglia care deschisese și ea șantiere arheologice în aceeași zonă⁴.

În aceste condiții, Victor Place numit consul în Kurdistan adresa în 1851 o cerere secretarului Academiei de Inscricții din Paris, solicitând permisiunea de a continua escavațiile abandonate de Botta și îndrumări de specialitate. Se angaja "...sans avoir aucunement la prétention d'être un antiquaire, je me borne d'apporter à la science le concours qui peut lui offrir un ouvrier de bonne volonté..."⁵.

Convinși de avantajele funcției consulare care-i permitea lui Victor Place să se aște fie chiar pe locul rivnitelor antichități, membrii Academiei de Inscricții îi transmit într-un raport foarte amănunțit, instrucțiuni riguroase privind modul de relevare, identificare și conservare a obiectelor, în funcție de structura și particularitățile lor⁶.

Odată ajuns în Kurdistan, tânărul consul începe lucrările de prospectare în jurul vechitului șantier. După câteva sondaje la Khorsabad are surpriza de a descoperi o adevărată comoară arheologică, reședința regelui Sargon al II-lea (721-705 î.C.).

Țimp de patru ani, luptînd cu multe greutăți de ordin material, cu rezistența și suspiciunea localnicilor care priveau cu neîncredere o activitate a cărei utilitate n-o înțelegeau, consulul Place s-a dăruit acestei munci cu o pasiune care i-a adus de multe ori muștrări din partea superiorilor săi. Respectîndu-și angajamentele făcute Academiei de Inscricții a informat cu regularitate forurile științifice asupra evoluției și rezultatelor

investigațiilor sale. Din procesele verbale ale ședințelor Academiei aflăm date importante despre descoperirea primilor barili de la Khorsabad.

Într-un raport trimis la 27 august 1852, arăta că a găsit în incinta palatului, în "Serai": "...deux objets entièrement nouveaux. Ce sont deux espèces de gros cylindres en argile, renflés vers le milieu et décagones, ayant chacun de leur dix pans couverts de six, sept et huit lignes d'inscriptions cuneiformes extrêmement serrées..."⁷. Se specifica faptul că au fost descoperiți în grosimea zidului și li se menționau dimensiunile: H=23 cm; D=40 cm; H=25 cm; D=46 cm.

În monumentală lucrare pe care a publicat-o între anii 1867-1870, Victor Place preciza că în afara celor semnalati (găsiți în grosimea zidului dintre camerele 20 și 18) a mai descoperit mai târziu și alți barili "...dans le mur extérieur du Harem..."⁸. Haremul s-a dovedit a fi, după constatările contemporane ale unor specialiști ai Institutului Oriental din Chicago, un complex religios⁹. Aici au fost găsiți 14 barili cu câte zece laturi (după afirmația descoperitorului). Deci în total ar fi fost 16 piese de acest tip, nu 14 cum afirma H.Chavaniol în secolul trecut¹⁰, bazându-se probabil pe afirmația lui Victor Place, în lucrarea sa: "...quatorze exemplaires furent découverts..."¹¹. Confuzia poate proveni din faptul că observația se referea la grupul din care mai rămăseseră doar patru piese ulterioare.

Am insistat mai mult asupra numărului și aspectului acestor barili, deoarece majoritatea au zece laturi. Am spus "majoritatea", pentru că în vol.III, care cuprinde planșe ale ansamblului din Khorsabad, ale edificiilor, reconstituiri și imagini ale obiectelor, în planșa 78 sunt înfățișați 2 barili, cu câte opt laturi. Singurele indicații care se dau despre ei sînt: "...pl.78. Inscriptions sur terre cuite", și la pg.VIII: "Inscriptions sur terre cuite: 1 et 2: barils à huit pans, provenant des murs extérieurs du Harem". (s.a.). Deci este o contradicție între textul lucrării, referitor la barilii găsiți în zidul exterior al Haremului: "...ces cylindres ou barils sont identiques à ceux qui proviennent du gros mur de la chambre 20 du Serail, mentionnés précédemment..."¹²(s.a), barili care au zece laturi. (Poate autorul se referea la semnificația lor).

Dar pe lângă aceste piese, cu zece și opt laturi, barilul din colecția Muzeului Național are... nouă laturi. Despre locul unde a fost găsit, nu se dau nici un fel de indicații în lucrarea lui Victor Place. Credem însă, datorită "scăpării" pe care o analizăm mai sus, că și acesta putea să provină din grupul celor găsiți în "Harem", care era cel mai numeros. Poate tocmai "unicitatea" lui, dată de numărul de nouă laturi, l-a făcut pe V. Place să-l păstreze. Nici în documentele de la Arhivele Statului, care cuprind multă corespondență, rapoarte, borderouri legate de activitatea lui V. Place la Khorsabad, nu am găsit indicații referitoare la barilul cu nouă laturi. Este însă fără nici o îndoială, tot o piesă ilustrînd ritualurile de fundație practicate cu deosebită grijă de asirieni. Dimensiunile lui sînt:

L=22,8; l=11 cm; h=6,3 cm evident mai reduse decât ale celor cu zece laturi.

Soarta celorlalți barili, ca și a multor alte piese de o mare valoare este precizată în lucrarea descoperitorului.

În 1855 la 27 aprilie, Victor Place anunța Ministerul Culturii din Franța, că a imbarcat toate antichitățile pe "kelekuri"¹², pentru a fi transportate pe Tigru, de la Mossul, în portul Bassora¹³. Relata despre dificultățile privind lipsa mijloacelor de transport adecvate pentru a încărca și deplasa imensele statui de tauri androcefali (cântăreau fiecare cca.18 t.), sau fragmentele de frize (în vol.III al lucrării sale citeva planșe înfățișează aspecte ale convoaielor de transport).

Lui Victor Place nu i s-a permis să însoțească convoiul, deoarece înă din 1854 fusese numit consul la Galați, în Moldova și cu mare greutate a putut rămîne în Kurdistan, numai pentru a imbarca antichitățile. Triburile de arabi nomazi de pe malurile Tigrului erau în plină insurecție, iar prezența consulului pe plutele de transport ar fi fost salutară căci știa cum să trateze cu insurgenții. Ireparabilul s-a produs prin atacarea convoiului pe un afluent al Tigrului numit Chat-el-Arab. Plutele s-au răsturnat, mare parte din încărcătură s-a scufundat sau a fost distrusă de atacanții iritați că nu găsiseră obiecte din metale prețioase¹⁴. În această situație, la Paris au ajuns puține obiecte față de bogăția descoperirilor (se intenționa prezentarea lor la Expoziția universală din 1855).

Care este însă importanța deosebită a acestor barili, obiecte lipsite de un aspect deosebit, confecționați din argilă și de o formă curioasă? Valoarea cu adevărat inestimabilă este dată de șirurile de cuneiforme cursive care le acoperă suprafața în rinduri strinse și ordonate.

Textul incizat pe barilul de la Muzeul Național este același ca și pe piesele similare care s-au mai păstrat (cu omisiuni neesențiale). El a fost descifrat de englezii Rawillson și Morris și publicat încă din 1856 în "Journal Asiatique" de către Menant și J.Oppert. Fragmente importante din acest text au fost preluate și comentate în lucrarea lui H.Chavaniol, iar integral, în lucrarea lui V. Place. În acord cu J.Oppert (care a colaborat la realizarea "apendicelui" din vol.II: textele tăblițelor de fundație, al barililor, al taurilor androcefali), V.Place, nu a publicat decât un text pentru barili. Se sugerează că textul era aproape identic pe toate piesele, omisiunea unor porțiuni fiind datorată probabil unor considerente de spațiu, dată fiind suprafața lor diferită (zece, nouă sau opt laturi).

Fiind vorba de obiecte consacrate ritualurilor de fundație a unei construcții, cu rol apotropaic¹⁵, ca și tăblițele din materiale diferite descoperite într-o ladă de piatră sub unul din pragurile palatului¹⁶, textele cuprindeau în afara omagierii zeilor, relatarea faptelor de vitejie ale regelui Sargon al II-lea și istoria construirii orașului. Prismele de acest fel sînt atestate numai la sfîrșitul mileniului II î.C. și la începutul mileniului I î.C.

Mesopotamienii credeau în puterea cuvîntului pe care îl asimilau creației sau existenței și nu se îndoiau de eficacitatea lui. Înainte de a con-

strui sau de a restaura un edificiu, regele plasa în fundații, sub praguri sau în ziduri, texte scrise pe materiale diferite, în cât mai multe exemplare, pentru a le mări șansa de-a traversa eternitatea. Textele se adresau în special zeilor și suveranilor succesori ctitorului, care erau obligați în cazul unor restaurări, să le pună cu pioșenie la loc și să le multiplice pentru a perpetua gloria și măreția lor¹⁷. În caz de distrugere, profanatorul urma să suporte rigorile blestemului cu care se încheau textele¹⁸.

Să ne aplecăm însă asupra informațiilor atât de pretioase care sînt înscrise pe barilii de la Khorsabad ai regelui Sargon al II-lea.

Acest rege asirian, al cărui nume "Saru-Ken", însemna "rege-legitim", fost general al lui Salmanasar al V-lea (720-712 î.C.), se pare că era un uzurpator (nu făcea parte din familia regelui, iar numele lui purta pe gînduri)¹⁹. A domnit în perioada Imperiului Nou asirian (730-612 î.C.), cînd Asiria și-a reluat marile campanii de cucerire pentru înlăturarea dinastiei arameenilor. Regii din această perioadă s-au remarcat printr-o agresivitate războinică deosebită, cu scopul precis de a realiza un "Imperiu universal"²⁰. Ideea nu era nouă, fiind urmărită încă înaintea regilor Imperiului Nou, din sec. XIV î.C., cînd unii dintre ei au început să se intituleze "Rege al lumii". Instaurînd principiul "războiului total"²¹, pentru a-și mări teritoriul au folosit mijloacele cele mai teribile: jupoate, scot ochii, trag în teapă, mutilează, trec prin sabie populații întregi, iau în robie, deportează (în special meseriași).

Pe bună dreptate profeții evrei caracterizează apocaliptic invazia asiriană: "...înainte de el (a regelui) merge mistuind focul, iar după el arde văpaia. Pămîntul este înainte de el ca grădina Raiului, iar după trecerea lui, pustiu înfricoșător, căci nimic nu scapă din fața lui..."²².

Un astfel de rege a fost Sargon al II-lea fondatorul "Dinastiei sargonizilor", care grație politicii războinice, deportărilor, jafului și a unei exploatare economice abile, va prelungi încă un veac dominația Asiriei. Textul barilului prezintă pe larg aceste fapte războinice: "...Eu sînt regele care de la venirea la putere nu am rivali...Am domnit începînd de la Ras, care e dependența Elamului, asupra Pukundului, Tamun-ului, orașelor Dur-Kurigalzu și Raoith, țara Aram-Soba, pînă la marea fluviu al Egiptului, la întinsa Fenicie la Siria întreagă... Hamsur pînă la orașul Simapatti în îndepărtata Mezie, la răsăritul soarelui, Namri, Albania, Bet-Hamban, Partiene, Van, Armenia, Colcida, Tubal, pînă la Moschieni... m-am arătat în văile Kalu, a lui Humbanigas, regele Elamului și l-am pus pe fugă ... Am luptat contra Bet-Omri-ului (Israelului) întreg. Am învins în orașul Raphia, Egiptul ... am dezrădăcinat țara Hamath și pe regele Ilubid l-am torturat și l-am jupuit de viu... am jefuit Musasir-ul, după ce Urșaha regele Armeniei, în marea lui groază și-a luat viața cu propria mină..."²³.

Distingem din text modul diferit de comportare față de regii teritoriilor din vecinătate. Unii sînt aliați: Humbanigas regele Elamului sau regele Chaldeei, care asistă la pedepsirea poporului din Tuhmun. Cei care

încearcă să se revolte sau să încheie alianțe între ei pentru a rezista în fața Asiriei, sint groaznic pedepsiți: "...am încercat din greu Bet-Burutas, al cărui rege Ambarisi nu voia să creadă în puterea lui Sargon, el se sprijinise pe Urșaha, regele Armeniei și pe Mita (Midas) Moschianul (frigianul). L-am expulzat pe Mita. "...Am văzut că Urșaha s-a sinucis, Ilubid a fost jupuit de viu: "...am supus Karalla [un ținut care se răsculasese] făcându-mi țiară din pielea lui Assurlich, guvernatorul..."(n.a.)

După ce cucerește, depositează populația unor ținuturi: "...am deportat triburile Tissai..."; "...Am schimbat locurile orașelor din Papa, Lalukni, Sukkia, Bala, Abitikna care uneltiseră cu țara Kakmi". Decimează populația altor orașe: "...Am șters de pe fața pământului Andia, Zikirtu... și am aruncat asupra răsculaților teroarea morții".

După "pacificare", ca un rege gospodar trece la organizarea imperiului: "... am instalat în țărilor acestea locotenenții mei ca guvernatori și le-am impus tributuri, ca și asirienilor "... (s.a.). Asirienii plăteau impozite destul de ridicate, foarte necesare menținerii unei armate puternice și bine dotate, ca instrument al politicii expansioniste promovate de sargonizi. Această preocupare permanentă a lui Sargon al II-lea este foarte transparentă în textul pe care-l analizăm: "...Am mărit întinderea Asiriei... Am întărit imperiul..." etc.

Grija deosebită pentru împărțirea dreptății este subliniată în mod repetat: "am susținut pe cei slabi", "am pedepsit pe cei vinovați", "am guvernat fără nedreptate și fără să oprin pe cei slabi". După cruzimile descrise anterior această grijă pare ciudată. Prerogativa regelui de a împărți dreptatea avea însă rezonanțe de natură mistică, rezultate din însuși caracterul divin al regalității. Un proverb babilonian arăta că "omul este umbra zeului, sclavul este umbra omului, dar regele este asemenea cu zeul"²⁴ (s.a.). Tot în acest sens remarcam preocuparea pentru respectarea legilor (în text se vorbește de "legile lui Baalmit").

Săparea și întreținerea canalelor și cisternelor pentru irigații constituia o latură a politicii de stat, irigațiile constituind singura garanție pentru asigurarea culturilor agricole într-un ținut arid. În textul barilului transpare această preocupare a regelui Sargon al II-lea: "... Am traversat văi...aride care erau locul căldurilor mortale și trecînd am pus să se sape cisterne..."; "...El [regele] a întreprins o cercetare a adîncimii... a forței cursurilor de apă, care vor aduce în sus și în jos abundența și fertilitatea". Referindu-se la regii anteriori arăta "...niciodată, nimeni dintre ei... nu a încercat să sape un canal". Si această grijă pentru sistemele de irigație făcea parte din obligațiile "divine" ale regelui, căci: "... ei [zeii] m-au îndemnat să sap canale. Am avut încredere în sfaturile lor, de la care nu trebuie să te sustragi".

A acordat mare atenție căilor de comunicație: "...Și-a îndreptat spiritul [regele] asupra populării întinselor ținuturi prin deschiderea de drumuri și alinierea jaloanelor (acele "kuduru", dintre care unele s-au păs-

trat în colecțiile unor muzee și care marcau răscrucile). Drumurile erau pietruite, bine întreținute și controlate. În zonele de desert erau consolidate cu piatră și din loc în loc de-a lungul lor, se aflau fântini pentru călători. Asirienii au fost de fapt primii care au construit drumuri bune, foarte necesare într-un stat atât de întins, administrarea eficientă sau intervenția armată depinzând în bună parte de starea căilor de acces din capitală spre cele mai îndepărtate colțuri ale imperiului.

După consolidarea puterii, prin extinderea teritoriului, organizarea administrativă, popularea unor zone, deschiderea de drumuri noi, asigurarea apei pentru agricultură, regele a trecut la construirea noii sale capitale.

Locul este ales cu grijă, textul inscripției barilului flatând evident vanitatea regală. "...Regele grijuliu cu datoria lui și nutrind dorința de glorie... și-a îndreptat atenția asupra stîncilor inaccesibile... și a găsit aici amplasamentul fundațiilor... El a adus în valea părăsită care sub regii dinainte nu cunoscuse fundații, zeul înnoitor și planul unui oraș care nu fusese aici înainte...". Se descriu mai departe frământările regelui în fața acestei hotărâri și după o evaluare a bogățiilor, a potențialului uman și a "ființelor animate" [sclavilor] care trebuiau folosite, evident "...cu ajutorul zeului Soare, marele stăpîn al marilor zei", a realizat desenele și planul orașului care este desemnat aici cu denumirea de "Magganuba" ["cei patru tamarini"].

Întîlnim la acest pasaj din text o informație foarte interesantă. Scribul, vorbind la persoana întîi despre rege, spune: "...marii zei m-au numit astfel [Sarukin = cel legitim], pentru că m-am îngrijit de cele legiuite și de legămîntul juruit, pentru că am guvernat fără să oprim pe cei slabi.

Le-am restituit stăpînilor cîmpurilor prețul terenurilor lor, în argint sau în bronz. Apoi le-am dat în compensație unele nefolosite pentru terenurile fără valoare".

Este ciudat că într-un stat în care regele avea puteri discreționale asupra ființelor și bunurilor lor, el s-a îngrijit să despăgubească diferențiat, în funcție de valoarea terenului, pe proprietari. Probabil că explicația este de natură mistică, căci mai departe se referă la ceremonii săvîrșite "între credință", pentru arhitecți, pentru "zeul puterii" și "*zeul care judecă ființele umane*" (s.a.). Celor care nu au primit despăgubiri, le-a dat o altă bucată de pămînt, ferindu-se să înceapă o astfel de acțiune prin comiterea unui abuz sau a unei nedreptăți. Despăgubirea trebuia făcută pentru a nu suporta urmările vreunui blestem.

Urmărim apoi suita ceremoniilor legate de construirea unui nou oraș, care s-a deschis probabil prin anunțarea publică a acestui act, înfăptuit solemn de regele purtînd prerogativele puterii: "...am dispus să mi se aducă coroana...".

În a treia lună, Sivan, patronată de "zeul care stăpînește cerurile și pămîntul", decretată de rege și preoți ca "luna cîrămizii", s-a început mo-

delarea cărămizilor pentru construcții, sub protecția zeului Nebo, "locotenentul Universului", zeu al scrierii și al înțelepciunii. Este interesantă această asociere a prerogativelor zeului Nebo ca patron al cărămizii și al scrierii. Dincolo de prima apropiere sugerată de lut ca material comun al cărămizilor și al tăblițelor utilizate ca suport pentru scriere, putem merge mai departe cu asocierea gândind că scrierea, cuvintele, cu toată încărcătura lor sacră atribuită de asirieni, constituie "cărămizile înțelepciunii". Evenimentul construirii orașului este consemnat în texte scurte incizate pe unele cărămizi: "Sargon, rege al Universului a construit o cetate. Dur-Sarukin a numit-o. Un palat fără egal a construit în interiorul ei"²⁵.

În a cincea lună, Ab, patronată de zeul focului s-au pus fundațiile orașului, ridicându-se altare în onoarea marilor zei Salman, Sin, Militta, Bin, Samas, Ninip. Acesta este momentul plasării inscripțiilor de fundație scrise pe diferite materiale și pe barili, în anumite locuri din palat.

S-a trecut la ridicarea palatului, care a fost acoperit cu piei și susținut de stâlpi din lemn de esențe prețioase: abanos, cedru, fistic, chiparos și tamarin. Dimensiunile au fost riguros calculate, iar spațiul orașului riguros împărțit. La lucrările de construcție participau în mod ritual regele și familia sa, pentru a se face plăcuți zeilor.

Capitala lui Sargon ocupa o suprafață trapezoidală de cca. 300 ha, și avea șapte porți, fiecare dedicată unei zeități. Trei dintre ele erau fastuoase ornamentate cu reliefuri și frize din cărămizi policrome. Orașul avea toate componentele urbanistice ale epocii: palatul regelui, palatul prințului moștenitor (în partea de sud), un zigurat (V. Place îl numește "observator"), templul zeului Nebo și un grup secundar de rezidență cu destinație necunoscută²⁶.

Palatul regal avea 209 încăperi și 31 de curți, grupate în trei corpuri distincte: camerele de recepție ale regelui, locuințele slujbașilor și o incintă sacră. Avea trei fațade cu turnuri pătrate, străjuite de tauri androcefali înaripați purtând inscripții²⁷. Turnul fațadei din mijloc era străjuit și el de tauri androcefali și de un uriaș relief înfățișându-l pe Ghilgamesh în luptă cu leul. Pragurile erau din piatră iar plintele împodobite cu reliefuri și picturi care înfățișau scene de ceremonial sau vinătoare, unde, evident, regele domină cu toată solemnitatea.

Există o măreție a construcției care curge din aproape în aproape prin succesiunea curților interioare, care se micșorează spre centrul rezidențial unde puțini puteau pătrunde, iar arhitectura este în armonie cu peisajul din jur. Terasale orientate pe direcția nord-nord-vest, asigurau răcoarea și o minunată priveliște spre munții Mussri din apropiere. Textul menționează și faptul că "piatra unghiulară" a cetății, patronată de zeul Ninip, fusese plasată de rege deasupra stîncilor.

Îndemnat de adînca sa pioșenie, regele manifestă o deosebită grijă pentru cinstirea tuturor zeilor. Nu numai că le ridică altare pretutindeni (la Khorsabad există un adevărat cartier al lor), dar le dedică și porțile

oraşului. Soarelui şi zeului Bin, porţile de răsărit; porţile de la sud, zeilor Bel-El şi Milittei-Taanaath; porţile din nord, zeilor Nisroch, Salman şi Milittei; porţile de la vest, lui Oannes şi zeiţei Iştar. Pentru Nebo a construit un templu separat, ca flu al marelui zeu Marduk.

Ca zeti să poată cobori pe pământ pentru a lumina gândurile şi judecăţile regale, era nevoie de o cale eare să lege cerul de pământ. În concepţia arhitectonică a asirienilor "debarcaderul" unde ancora corabia divină a zeului suprem Assur se materializa în ziguratele care aveau pe acoperiş sanctuarul. Ziguratul era înconjurat de un drum de acces în pantă sau în trepte. În sanctuar regele se retrăgea în anumite perioade pentru a primi iluminarea divină sau pentru a se întâlni, ritual, cu marea preoteasă.

În reconstituirea realizată de arhitectul Felix Thomas publicată în lucrarea lui Victor Place, ziguratul de la Khorsabad avea şapte etaje ornamentate în culori simbolice diferite, alb, negru, purpuriu, bleu, argint şi aur în vîrf, avînd probabil o înălţime de 42,70 m²⁸. După opinia arhitectului contemporan Busink, mare specialist în restaurări şi reconstituiri de monumente vechi, ziguratul lui Sargon al II-lea nu avea mai mult de cinci nivele şi în vîrf un templu al lui Assur, care aparţinea panteonului acestui rege şi nu avea un alt sanctuar în oraş²⁹. Tot după opinia lui Busink, drumul de acces nu era în trepte, ci era o rampă în spirală cu trepte foarte rare ce înconjură turnul.

Toate construcţiile oraşului erau bogat ornamentate cu sculpturi realizate într-un soi de alabastru gipsos, moale şi puţin rezistent la agenţii atmosferici. Dacă informaţiile date de "documentele de lut" acoperite cu scriere cuneiformă erau subordonate unui anumit scop propagandistic (prezentarea măreţiei copleşitoare a suveranului) şi arta asiriană se supunea aceluiaşi criteriu. Sculpturile au aparenţă rigidă, hieratică, de aceea par oarecum monotone, realizate numai cu scopul de a impresiona privitorul, de a-l copleşi. Este mai degrabă o pietrificare a unei doctrine iconografice regale, care face ca regii reprezentaţi să-şi piardă aproape identitatea. Toţi seamănă între ei: înalţi, majestuoşi, hieratici, încît portretizarea este anihilată de această iconografie convenţională. Un relief mare îl reprezintă pe Sargon al II-lea ţinînd în braţe ca ofrandă un mic ţap³⁰, un alt fragment de relief (actualmente la muzeul din Torino), înfăţişează capul regelui³¹.

Suita picturilor în galben şi albastru sau a mozaicurilor din cărămizi smălţuite completează ornamentaţia.

Din textul barilului, confirmat în teren de descoperirile lui V. Place, reiese miuuziozitatea cu care se pregătea şi se realiza o astfel de uriaşă iniţiativă care însemna construirea unui nou oraş. Urmele construcţiilor găsite la Khorsabad atesta pe de altă parte cît de bine stăpîneau meseria arhitectii şi antreprenorii asirieni. Deşi materialul de construcţie era perisabil (cărămizi din lut ars la soare şi structuri din lemn), tehnica de construcţie şi rigoarea arhitectonică au făcut ca toate incintele să poată fi

reconstituite. Pe de altă parte, perfecțiunea amenajărilor, amploarea și ordonarea componentelor orașului, bogăția decorului fac din capitala lui Sargon al II-lea un monument unic.

Referitor la neprețuitul text al barilului, adevărat tezaur de informații pentru perioada Imperiului Nou asirian, ar mai fi de spus încă ceva. Spre sfârșit textului se arăta: "... (Pe) Supușii celor patru regiuni de limbă străină, oameni scutiți de toate impozitele până atunci, locuind munții și toate cîmpiile pe care le luminează soarele, ... eu i-am adus în amintirea lui Assur zeul meu, la înfăptuirea dreptății..." Popoarele cucerite de Sargon, pe care el le considera înapoiate, din cauza lipsei unui sistem de organizare care să le pretindă impozite în folosul societății, necunoscînd "înfăptuirea dreptății" (legile), au putut fi aduse după cucerire la un nivel superior de civilizație. (Observația poate fi privită nuanțat de la o țară cucerită la alta, căci unele aveau o civilizație înfloritoare).

Mai mult, textul spune: "... Pe oamenii (bărbații) Asiriei cunoscînd toate științele, i-am făcut să fie instruiți de înțelepți și savanți în *palatul meu*, în arta de a lua cîștig din muncă și cu frica de zei și rege..." (s.a.) Ca finalitate a întregii sale opere: cucerire, organizare administrativă, fertilizare de terenuri, asanări de mlaștini, construirea unui oraș nou, probleme care țineau de latura practică a vieții, suveranul trebuia să se preocupe în aceeași măsură și de latura spirituală a vieții supușilor săi: respectarea divinităților, a instituției regale, cunoașterea și observarea strictă a legilor.

Încununarea acțiunilor sale consta în instruirea bărbaților Asiriei deja cunoscători "ai tuturor științelor", de către savanți și înțelepți. Am putea spune crearea unei adevărate "Academii de palat" pentru perfecționarea cunoștințelor deja acumulate în "arta de a lua cîștig din muncă". Era vorba deci de formarea unei oligarhii serios instruită care să fie capabilă să țină în mină un imperiu uriaș administrîndu-l cît mai eficient în folosul cuceritorilor. Meritul lui Sargon constă în faptul că a realizat că după forța armelor, trebuie să urmeze forța eficienței. O acțiune demnă de apreciat chiar la un cuceritor crud și ambițios în dorința de a-și perpetua peste veacuri măreția și orgolioasa pomenire. Constatăm la regii asirieni o reală conștientizare a valorii instrucției, care consolida statul, conferindu-i superioritate în fața altor popoare necunoscătoare de legi și de "științe".

Textul incizat pe baril se încheie cu blestemul aruncat asupra celor care i-ar distruge opera, sculpturile, i-ar șterge inscripțiile (deci amintirea) sau i-ar jefui bogățiile, punîndu-i sub groaznica amenințare de a li se șterge "numele și rasa" de pe fața pămîntului și de a fi "considerați rebeli" de dușmanii lor (am văzut mai sus ce soartă aveau "rebelii"). Nu ne îndoim că regele credea în valabilitatea blestemului, de vreme ce se puse sub protecția zeilor care "locuiau" orașul în templele pe care el avusese grijă să le construiască.

În lucrarea de față am prezentat pe larg textul barilului de la Khorsabad din mai multe motive. Cel mai important este fără îndoială volumul de informații privind perioada domniei lui Sargon al II-lea, informații contemporane lui și din sursă directă. Apoi ne-a trezit curiozitatea insolitul prezentei unei astfel de piese în România și, legat de aceasta, ne-a atras personalitatea consulului Victor Place. Acest mare prieten al românilor l-a secundat pe primul domnitor al Principatelor Unite, fiindu-i alături mulți ani și ajutându-l cu alacament în toate lucrările sale pentru propășirea și înnoirea țării³².

Ar fi de meditat mai mult asupra întâmplării care poate îndemna pe un amator pasionat de cunoaștere să se oprească asupra cercetării trecutului, având poate șansa unică de a-și vedea materializate visurile. Un astfel de om cum a fost Victor Place poate face arc peste timp legând teritorii și vremuri îndepărtate, pentru a aduce sub privirea cercetătorului contemporan, moștenirea unor civilizații dispărute de multe veacuri.

Barilul de la Khorsabad este o sursă de documentare prețioasă pentru istoria universală, cu totul rară în spațiul nostru geografic, constituind una din cele mai valoroase obiecte din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României, mai ales dacă luăm în considerație raritatea acestui tip de "document" în marile muzee ale lumii³³.

Textul barilului de la Khorsabad, publicat de V.Place în lucrarea
**NINIVE ET ASSYRIE. AVEC DES ESSAIS DE RECONSTITUTION PAR
 FELIX THOMAS**

Paris, 1867-1870, vol.II, pp.300-301

"Sargon reprezentantul lui Bel, locotenentul lui Assur, pupila ochilor lui Oannes și Dagon, marele rege, regele puternic, regele legiunilor, regele Assiriei, regele celor patru regiuni, favorit al marilor zei și adevăratul păstor căruia zeii Assur, Mardoch, i-au încredințat regalitatea popoarelor și al cărui nume glorios l-au răspândit pînă la capătul pămîntului.

Am împlinit speranțele lui Sippara, Nipur, Babilon, am susținut pe cei slabi printre oameni, am pedepsit pe cei care s-au făcut vinovați, am reinnoit legile lui Baalmit care se degradaseră. Am reinnoit coroanele lui Kalu, i-am schimbat pe locuitori, ca arbitru suprem al regilor care explicau în folosul lor eclipsa orașului Harram și și-au îndeplinit obligațiile oferind sacrificii lui Oannes și Dagon.

Puternic și tare, HALIB NAMURRATI*, am ridicat armele pentru nimicirea rebelilor. Eu sint regele, care de la venirea la putere nu am

* Cuvintele subliniate nu au putut fi traduse de către cei care au descifrat textul, sensul lor nefiind cunoscut.

rivali; în lupte și în bătălii nu m-am comportat ca un laș; am măcinat toate pământurile ca pe piatra de fard și am cerut de la ele simboluri de supunere în cele patru elemente. Am deschis numeroase păduri adânci și foarte întinse, am făcut să le fie ajustate inegalitățile.

Am traversat văi întortochiate și aride care erau locul căldurilor mortale și treeind am pus să se sape cisterne.

Am domnit începînd de la Ras, care este dependența Elamului asupra Pukund-ului, Taman-ului, orașelor Dur-Kurigalzu și Rapih, țării Aram-Saba, pînă la marele fluviu al Egiptului, la întinsa Fenicie, la Siria întreagă. Puterea mîinilor mele se întindea începînd cu Hasmar, pînă la orașul Simaspati, în îndepărtata Medie, la răsăritul soarelui Namri, Albania, Bet-Hambian, Partiene, Van, Armenia, Colcida, Tubal, pînă la Moschieni; am instituit în țările acestea locotenenții mei ca guvernatori și le-am impus tributuri ca și asirienilor.

Drept și înspăimîntător m-am arătat în văile Kalu, a lui Humbanigas regele Elamului și l-am pus pe fugă. Am expulzat triburile Tisai, am fost MUPALLIKA GUNNISU.

Am răscumpărat poporul din Tuhmun, am împresurat și am despuiat (de însemnele lui) pe NASIR-ul lor în prezența regelui Chaldeenilor. Am luptat contra Bet-Omri-ului (Israel) întreg. Am învins în orașul Raphia, Egiptul și am dus în Asiria pe Hănon, regele din Gaza pe care-l făcusem prizonier.

Am atacat triburile din Tamud, Ibadidi, Marsimani, Hayapa, din care cîteva părți înaintaseră și invadaseră Bet-Omri-ul.

Stăpîn absolut [arbitru] al luptelor, am trecut marea Iamna în bărci mici, ca pești. Am schimbat locuitorii din Koe și Tyr. Ca rege DAP-INU am zdrobit Armah-ii din orașul Simukhata, i-am irigat ținuturile pe care regele lor le înconjurase ca Giginis. Am pus la încercare Bet-Burutas-ul, al cărui rege Ambarissi, nu voia să creadă în puterea lui Sargon. El se sprijinise pe Ursaha regele Armeniei și pe Mita Moschianul. IDANNU ATAATTI. L-am expulzat pe Mita regele Moschienilor. Am reinviat pe cei atît de întristați din Koe și le-am adus bucuria sărbătorilor care incîntă.

Nemilos, nepermițînd nesupunerea, am dezrădăcinat țara Hamath și pe rege Ilibid l-am torturat și l-am jupuit de viu, am dispus să i se tăbăcească pielea și i-am întins-o ca pe o lână. Am suflat asupra Circesim-ului cînd puterea mîinei mele a atins Pisiri, căci el conspirase să se revolte. Am declarat război Armeniei. Am jefuit pe Musasir, după ce Ursaha regele Armeniei, în marea sa groază, și-a luat viața cu propria mină. Am schimbat amplasamentul orașelor din Papa (Paphos), Lalukmi, Sukkia, Bala, Abitikma, care în ascuns, uneltiseră cu țara Kakmi. Am șters de pe fața pămîntului Andia Zikirtu și am lovit cu moarte pe toți locuitorii lor și am aruncat asupra răsculaților teroarea morții. Îndrăzneț am pus în valoare puterea faptelor mele. Am transformat Media în provincie căci nu se supusese, i-am supus pe oamenii din Kharkhar. Am mărit

întinderea Asiriei. Am distribuit [împărțit] țara Van SABHI, am restabilit liniștea la Illib. Am întărit imperiul în țările KILALLAM, am făcut să mi se respecte memoria.

Am călcat în picioare țara Kilkhi, am escaladat ținuturile muntoase rebele și necredincioase pe care cei din Allapur le îndemnaseră la luptă contra mea. Am supus Kāralla, făcându-mi țiară din pielea lui Assurlich guvernatorul orașului lor și i-am impus lui Ada din Surda, jugul lui Assur.

Regele, grijuliu cu datoria lui și nutrind dorința de glorie și-a îndreptat spiritul său asupra populării întinselor ținuturi, prin deschiderea de drumuri și alinierea [plasarea] jaloanelor. Și-a îndreptat atenția asupra stîncilor inaccesibile unde se găsea din vremuri vechi o vegetație care nu atingea înălțime și a găsit aici amplasamentul pentru fundații, căutînd o bază solidă. El a adus în valea ruinată, care sub regii dinainte nu cunoscuse fundații, rivna înnoirii și planul unui oraș care nu fusese înainte aici. El a întreprins o cercetare a eleșteelor [apelor stătătoare], a torentelor, a forței cursurilor de apă, care vor aduce în sus și în jos abundența și fertilitatea.

Eu regele cu simțurile deschise, alesul tuturor regilor, am avut grijă să țin cont de tradițiile perpetuate de misteriosul destin și de soarta care inspiră teroarea. Regiunea Asiriei era o mare pustietate, mlaștinile și buruienile invadasetă palatele și, în loc să fie depozite de bogății regale, deveniseră strînsoarea furtunilor. Am crezut că văd marginile pămîntului, care sînt despuiate de foame și sărăcie: pentru pășunatul turmelor aici era un deșert necultivat, grînele nu creșteau... [lipsă în text]. Atunci am cerut corvoada oamenilor pentru a smulge neghina din țara mea, care nu-și arăta adevărata sa valoare, la fel ca și pentru a înlătura semințele rele, [cerînd] ajutorul zeului Serach în această operă.

Am făcut un examen atent al tezaurilor, al gloriei zeului și a regelui, a ființelor animate folosite și a totalității cheltuielilor necesare pentru a face să renască toată această suprafață. Dimineața și seara m-am gîndit la edificarea acestui oraș, cu ajutorul zeului Soare, marele stăpîn al marilor zei, care să-mi permită să-mi realizez schițele și am ordonat să se populeze locuințele în acest loc.

Orașul Magganuba se afla pe panta munților, deasupra văii și în apropiere de Ninive. L-am făcut să-i semene. Trei sute cinci zeci de regi înaintea mea își exercitaseră puterea asupra Asiriei și făcuseră să strălucească puterea lui Bel dar, niciodată, nimeni dintre ei nu a examinat acest loc, nu s-a gîndit să-l facă locuibil, nu a încercat să sape un canal. Această decizie a fost luată în timpul nopților mele fecunde, pe care Salman zeul abundenței, zeul misterelor, a binevoit să-l gratifice cu prosperitate și cu împlinirea dorințelor mele, în timpul momentelor de desfătare a urechilor mele, pe care Myllita, mama zeilor și Salman, le preziseseră deja regilor, părinților mei.

Ca să fac locuibil acest oraș, să inaugurez templele, tronurile ma-

rilor zei și palatele unde tronează măreția mea, m-am gândit zi și noapte și am ordonat fundația, căci marii zei m-au numit astfel [Saruken = cel legal, cel legiuit, n.a.] pentru că m-am îngrijit de tratatele de știință și de legământul juruit, pentru că am guvernat fără nedreptate și fără să oprim pe cei slabi. Le-am restituit stăpînilor cîmpurilor, prețul terenurilor lor în arginți sau în bronz, după table care dau elementele. Apoi le-am dat în compensație unelte nefolosite pentru terenurile fără valoare, terenurile de vinzare, terenurile alăturate. Am făcut să se sărbătorească întru credință, pentru a bucura arhitectii, deasupra URSU-ului, în onoarea zeului prierii și a zeului care judeca ființele.

În timpul zilelor am muncit în mijlocul orașului, în mulțumirea inimii și în fericire; seara am ridicat mîinile la SUKTI RAB ELAM către zeul... [lipsa în text] zeul El, care hotărăște destinele orașului Ninive.

În timp ce rugăciunile gurii mele [credincioase] au ajuns la sublimii interpreți divini, stăpînii mei, ele au găsit o îndurare deplină și ei mi-au comandat să construiesc orașul și să sap canale. Am avut încredere în slaturile lor, de la care nu trebuie să te sustragi; mi-am numărat cohortele și am ordonat să mi se aducă coroana.

În a treia lună numită Sivan, consacrată zeului interpret al celor treizeci de subdiviziuni diurne care... [lipsă în text], care luminează cerurile și pămîntul cel care rînduiește zeii și care este Sin, căruia eu, după instrucțiunile lui Oannes, Bel și Salman-Nisroch, marii zei, i-am dat numele de "luna cărămizii", pentru că acum se modelează cărămizile pentru oraș și pentru casă; în ziua... [lipsă în text] care este consacrată fiului stăpînului fertilizărilor fecunde, care este Nebo, locotenentul Univesrului, inspectorul tuturor zeilor; în acest timp am modelat cărămizile, în onoarea zeului cărămizilor, stăpînul fundațiilor în cărămidă, Nergal, fiul lui Bel-Dagon, am făcut un sacrificiu, am făcut o libație, am ridicat mina... [lipsă în text].

În a cincea lună (Ab) care este luna cînd cobora zeul focului, care trimite înapoi norii groși, umezi și pune fundațiile orașului și ale casei, am pus substructurile [fundațiile] și am aranjat cărămizile sale. Am ridicat altare, care înlătură o parte a viciilor de fundație; în onoarea lui Salman, Sin, Millita, Bin, Samas, Ninip, am construit un palat acoperit cu piei de focă, în santal, în abanos, tamarin, cedru, chiparos și fistic, cu asistența lor supremă, pentru ca să adăpostesc aici regalitatea mea. Am practicat o scară turnantă, ca cea a palatului din Siria în interiorul porților și am pus deasupra grinzi de cedru și chiparos. Am stabilit dimensiunile peretelui astfel: 4...3...1...2 prăjiți; 2... [text lipsă] care conține atențiunea numelui meu și am îngropat adînc, dedesuptul pietrelor munților, piatra unghiulară.

În înălțime și în lungime, în colțurile șanțurilor, către cele opt direcții, am străpuns opt porți mari. Soarele mi-a permis să-mi ating dorințele; Binmi aduce abundența; am numit marile porți ale orientului "porțile

Soarelui și ale lui Bin”.

Bel-El pune fundațiile orașului meu; Militta-Taanth sfărimă în sînul ei piatra de fard: am dat marilor porți ale sudului numele de ”porțile lui Bel-El și ale Milittei Taanth”.

Oannes activează opera mîinilor mele. Iștar conduce la luptă oamenii: am numit marile porți din vest ”porțile lui Oannes și ale lui Iștar”.

Nisroch-Salman conduce căsătoriile, suverana zeilor conduce nașterile: am consacrat marile porți din nord lui Nisroch-Salman și Milittei.

Assur prelungește victoriile regilor pe care i-a instituit, protejează armatele din cuprinsul orașului; Ninip, care pune piatra unghiulară, întărește pînă în zilele viitorului îndapărtat drumul său.

[Pe] Supușii celor patru regiuni de limbă străină, oamenii scutiți de toate mpozitele pînă atunci, locuind munții și toate cîmpiile pe care le luminează soarele, conducătorul zeilor, stăpînul sferelor, eu i-am adus în amintirea lui Assur zeul meu, la înfăptuirea dreptății, eu i-am făcut să rămînă separat și i-am instalat aici.

Pe oamenii Asiriei cunoscînd toate științele, i-am făcut să fie instruiți de înțelepți și savanți în palatul meu, în arta de a lua cîștig din muncă și în frica de zei și de rege.

Zei care locuiesc în acest oraș m-au binecuvîntat și mi-au acordat pentru un timp perpetuu construcția orașului și trăinicia a tot ce conține el.

Dar cel ce atacă opera mîinilor mele, care șterge sculpturile mele, care îndepărtează recipientele ce conțin bogățiile mele, care jefuiește tezaurul meu, fie ca Assur, Samas, Bin și zeii care locuiesc în acest oraș, să-i șteargă numele și rasa de pe fața pămîntului în această țară și să facă să fie considerat rebel de către dușmanii săi”.

NOTE

1. Victor Place, fiul inginerului Philippe Place, se născuse la Corbeil (Seine et Oise) în 1815. După studii la liceul ”Henric al IV-lea” din Paris a urmat cursurile Facultății de Drept, terminate în 1839. În urma unui strălucit examen își începe cariera diplomatică: elev consul la Madrid, apoi secretar de legatie în Haiti, la Cadix și Neapole. După îndeplinirea cu succes a unor misiuni în care și-a probat capacitatea și loialitatea, la numai 29 de ani era numit cavaler al Legiunii de Onoare. După misiunea din Haiti în 1851, a primit funcția de consul în Kurdistan, la Mossul. Aici s-a ocupat și de continuarea săpăturilor arheologice pe vechiul șantier deschis de unul din predecesorii săi, consulul Botta, avînd șansa de a descoperi capitala regelui asirian Sargon al II-lea. În 1855 este nevoit să sisteze cercetările și să plece la Galați, unde era numit consul al Franței în

Moldova. Ajuns pe teritoriul românesc, Victor Place face dovada calităților sale deosebite de diplomat și atașamentului față de români. Mai târziu se va dăruia cu tot entuziasmul cauzei Unirii, devenind colaborator apropiat al domnitorului Al.I.Cuza, căruia i-a fost și secretar. A lucrat cu loialitate la întocmirea proiectelor de reforme care au dus la modernizarea Principatelor Unite, atrăgându-și uneori mustrarea superiorilor săi din Paris, pentru pasiunea cu care se dăruia consolidării tînărului stat român. Spre sfîrșitul domniei prințului Cuza, din păcate, s-au ivit între ei grave neînțelegeri și Victor Place s-a înapoiat la Paris. Aici i s-a încredințat o nouă misiune în S.U.A. După necazurile pricinuite în urma unui proces nedrept, achitat, dar cu sănătatea zdruncinată s-a întors în locurile care-i rămăseseră apropiate sufleteste, în Moldova. Aici s-a recăsătorit (își pierduse familia în urma unei epidemii) și s-a retras la moșia soției sale (descendentă a familiei Baliff) unde a și murit, fiind înmormîntat la Iași; vezi Cornelia Costescu, Victor Place, București, 1933.

2. "Arta și arheologia", fasc.11-12, 1937, p.52. Barilul mai fusese oferit în 1936 Muzeului de arheologie din Iași de către fiul consulului, Henri Place, care lucuia la Roman. El invitase pe directorul muzeului, Oresî Tafrali să vadă colecția de documente și antichități moștenite de la tatăl său.
3. J.Botta, Monuments de Ninive, Paris, 1849.
4. Arhivele Statului, București, fond V. Place, d.6.f.2 (în continuare se va cita: A.S.B.).
5. Ibidem, d.14, f.1.
6. Ibidem, d.16, filele 7-10.
7. Ibidem, d.17, f.5.
8. V. Place, Ninive et Assyrie. Avec des essais de reconstitution par Felix Thomas, 3 vol., Paris 1867, p.62 și pp.111-112.
9. A.Parrot, Assur, Paris, 1965, p.381.
10. H. Chavaniol, Assiria, Babilon, Chaldeea, Paris 1870.
11. V. Place, op.cit., vol.II, p.291.
12. Ibidem, p.11; vezi foto nr.2, imaginea unui baril cu 8 laturi expus la British Muzeum, Londra, din sec. VI î.C.
13. Cf.V. Place: "Kelek c'est à dire un assamblage de peau de mouton gonflées d'air".
14. A.S.B. V.Place, d.18, f.34.
15. V.Place, op.cit., vol.I, pp.142-143: "... j'aurai au moîn tenté un sauvetage. Mais je dus continuer ma route, avec la pensée cruelle et toujours presente que le fruit de tant de labeur était presque entièrement aneanti. Je souhaite aux explorateurs de n'avoir jamais ressentir d'aussi douloureuses déceptions..."

16. C. Daniel *Civilizația asiro-babiloniană*, București 1981, p.378; Vezi foto nr.1, imaginea tăblițelor de fundație din palatul de la Balawat, sec. IX î.C., expuse la British Muzeum, Londra.
17. V. Place op.cit., vol.II, pp.303-304. în apendicele vol.II, datorat lui J.Oppert, p.282, se prezintă traduceri în limba franceză ale textelor celor mai importante, descoperite la Klorasabad. Se menționa descoperirea în 1854, de către V. Place a unei case de piatră ce conținea 7 inscripții de fundație, scrise pe materiale diferite: aur, argint, antimoniu, aramă, plumb, bronz și marmură. Doar primele patru au supraviețuit, cele din materiale mai grele au fost pierdute în incidentul de pe Chat-el-Arab. Textul cel mai scurt este cel de pe plăcuța de aur: "Palatul lui Sargon, împuternicitul lui Bel, locuitorul lui Assur, regele puternic, regele lumii, regele Asiriei, care domnește de la răsărit pînă la apusul celor patru regiuni cerești, cel ce a creat țara satrapilor săi. Apoi am construit pentru plăcerea mea, în țara care se învecinează cu munții, aproape de Ninive, un oraș. L-am numit Dur-Sarukin. Am distribuit (împărțit) în interiorul său locuri lui Salman, Sin, Soarelui, lui Saturn, Hercule(?); cit despre sculpturile dedicate marii sale sfîntenii Salman, care veghează toate construcțiile, am dispus să fie înfăptuite, iar poporul a ridicat altare. Am construit o sală acoperită cu piei, cu lemn de santal, de abanos, de cedru, de tamarin, de pin, de chiparos, de chiparos "samel", de fistic. Am făcut o scară turnantă în interiorul porților și am pus în partea de sus grmzi de pin și de chiparos. Pe table din aur, argint, bronz, plumb, cositor, marmură și alabastru am înscris gloria numelui meu și le-am așezat în fundații. Cel care ar distruge opera mîinilor mele, care ar jefui tezaurul meu, fie ca Assur, marele stăpîn, să-i distrugă în această țară numele și rasa".
18. *Naissance de l'écriture-cunelformes et hierogliphes*, album, Galleries Nat. du Grand Palais, 7 mai - 9 aout., 1982, Paris, pp.218 și 229.
19. Ibidem, p.257. Și pe statuile taurilor androcefali s-au păstrat texte asemănătoare cu cele de pe obiectele de fundație și cu cele din "Analele" regale scrise pe uriașe plăci incastrate în zidurile palatului de la Dur-Sarukin. Toate aceste texte se încheiau cu formule de blestem de tipul: "cel care va distruge creația mîinilor mele, va produce stricăciuni statuiilor mele, va reduce la neant legea pe care eu am stabilit-o sau va șterge descrierea faptelor mele, fie ca Samas, Adad și marii zei să-i distrugă numele și urmașii, fie ca să-l înlănțuie sub călcăiele dușmanilor săi".
20. Ibidem, p.133. Și alți regi asirieni au procedat la fel, înaintașul său, celebrul Tiglatpileser al III-lea (745-729 î.C.), fusese tot general și, deși nu făcea parte din familia regală s-a autoproclamat fiu al regelui Adadnirari al III-lea (809-782 î.C.). Se pare că a profitat de o răscoală a războinicilor și s-a intitulat rege. Putem deduce și de

aici ce rol important avea armata în statul asirian, căci Tiglatpileser al III-lea printr-o politică expansionistă bine dirijată a dus hotarele imperiului său "pînă la limitele sale cele mai îndepărtate" (cf. C. Daniel, op. cit., p. 57).

21. C. Daniel op. cit., p. 27.
22. O. Drămbă, Istoria culturii și civilizației, vol. I, București, 1984, p. 66: 23). Biblia, Vechiul Testament, Ioil, cap. 3, 1982, p. 887.
24. V. Place, op. cit., vol. I, p. 301. Pentru textul barilului vezi și H. C. Rawlison, Historical inscription of Chaldea and Babylon, Londra, (1861), p. 36 și D. D. Lukenbill, Records of Babylonia and Assyria, Londra, 1927, pp. 60-66.
25. O. Drămbă, op. cit., vol. I, p. 86.
26. A. Parrot, op. cit., ed. 1961, p. 8.
27. C. Daniel, op. cit., p. 3. Vezi și La grande encyclopedie Larousse, vol. II, Paris, p. 1132; L. Hourtigue, Encyclopedie des beaux arts, tom. I, Paris, 1925, p. 24.
28. De Summer à Babylon. Collection du Musée du Louvre, Paris, 1973, p. 83 (catalog de expoziție).
29. V. Place, op. cit., vol. III, pl. 37; zигuratul este numit de autor "observatorul".
30. A. Parrot, op. cit., ed. 1961, p. 11.
31. Ibidem, p. 37, fig. 43, respectiv p. 13, fig. 15.
32. R. Rosetti, Familiile Buhuș și Rosetti, A. A. R. M. S. I., tom. 28, 1906, nota 1; autorul își amintește că a văzut pentru prima dată tricolorul românesc, copil fiind, într-o cocardă tricoloră, trimisă mamei sale în perioada premergătoare Unirii, de Victor Place.
33. La Muzeul Louvre din Paris există patru barili, la Londra, la British Museum, un baril și la Ierusalim, în Muzeul Național al Israelului, un baril.

LE BARIL DE KHORSABAD UN PRECIEUX DOCUMENT CONSERVÉ DANS LES COLLECTIONS DU MUSÉE NATIONAL D'HISTOIRE DE LA ROUMANIE

Resumé

L'étude s'occupe d'un objet insolite, "le baril de Khorsabad", se trouvant dans les collections du Musée National d'histoire de la Roumanie. Il s'agit d'un document en terre cuite, concernant un moment de l'histoire du Nouvel Empire d'Assyrie. Le texte, écrit en cuneiformes présente le règne du roi Sargon II-ème (721-705 a.C.): ses batailles, ses conquêtes, la manière d'organisation et d'administration de son empire et, surtout, l'histoire de la fondation de sa nouvelle capitale, Dur-Sarukin (ou

Magganuba = les quatre tamarins), tout près de l'ancienne Ninive.

Le text est un véritable trésor d'informations pour l'époque de Sargon II-ème, fondateur de la dynastie des Sargonids. Le baril est précieux aussi, parce que les pièces de ce type sont très rares.

Cet objet a été découvert par le consul français en Kourdistan, Victor Place, qui a continué les fouilles abandonnées par son prédécesseur, le consul Botta. V. Place a trouvé la capitale de Sargon II-ème en 1851 et il a publié les conclusions de ses recherches dans un monumental travail en trois volumes, Ninive et Assyrie, entre 1867-1870. Nommé consul en Moldavie en 1855, il y demeura quelques années et assista, comme secrétaire, le prince Alexandre Ioan Couza, qu'il a quitté en 1863. A la fin de son activité diplomatique, Victor Place est venu s'établir définitivement en Moldavie. Ici il se maria et il rendit son âme en terre moldave. Un de ses héritiers a gardé le baril dans la petite collection de son grand père, jusqu'en 1974, quand le Musée National l'a acheté de monsieur Lucien Place, le dernier descendant de la famille Place en Roumanie.

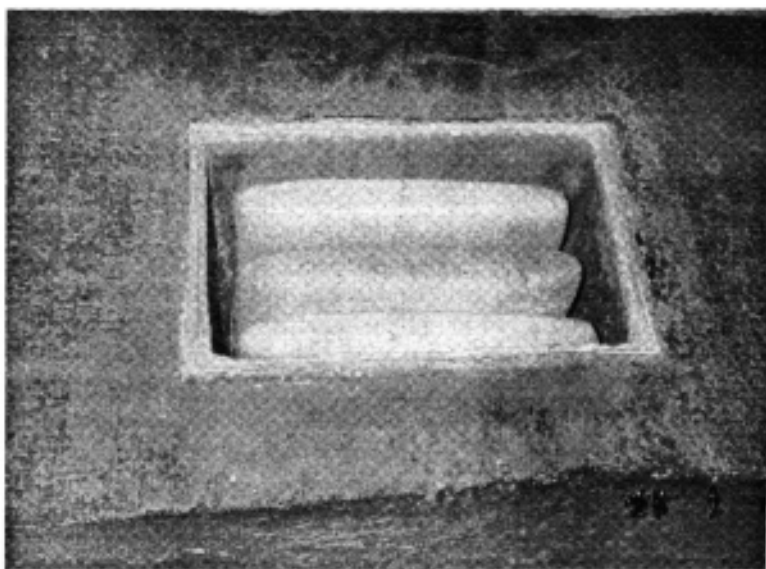

Fig. 1. – Cutie din piatră conținând „table de fundație” asiriene zidite în pragul templului dedicat zeului Mannu (zeul rivchor) (875–865 î.C.), la Balawat lângă Nimrud (British Museum, W.A. 135121).

- Boîte en pierre contenant des «tablettes de fondations» assyriennes, baties dans le senil du temple dédié au dieu des rêves. Mannu à Balawat, près de Nimrud, 875–865 A.C. (British Museum, Londres).

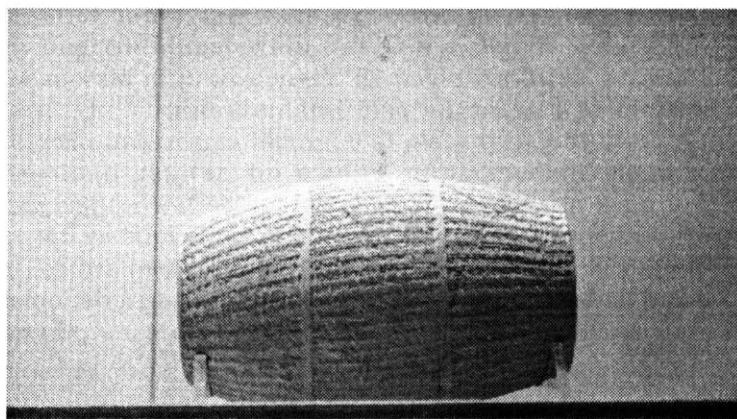

Fig. 2. – Teracotă de fundație (baril) descoperit în templul lui Shamash de la Sippur (cca. 550–540 î.C.).

- Terre cuite de fondations (baril) decouverte dans les ruines du temple de Shamash à Sippur, cca. 550–540 A.C. (British Museum – Londres).